

slechts mogelijk, wanneer een duidelijk inzicht verkregen is in twee wetten: de mengingswet en de dichtheidswet.

Onder de eerste wet verstaat men de wet, volgens welke de sterren naar haar helderheid in een bepaalde volume-eenheid verdeeld zijn, terwijl de tweede wet aangeeft, welke aantallen sterren zich binnen een bepaald volume op bepaalde afstand van de zon bevinden.

Deze wetten (zoo ze bestaan) zijn natuurlijk niet theoretisch te vinden. Men kan slechts waarnemen en meten omtrent zeer groote aantallen sterren en trachten hierin wetmatigheid te ontdekken. Uit deze wetmatigheid, die Kapteyn en anderen hierin vonden, kwamen ze ook tot het resultaat, dat het sterrenstelsel lensvormig te denken was, in de ééne richting ongeveer vijf maal zoo groot als in een richting, daar loodrecht op.

Toch zou het voorbarig zijn, reeds van een definitief resultaat te spreken, daar Kapteyn's onderzoekingen zich nog over veel te weinig sterren uitstrekten. Nieuwere onderzoekingen hebben aange- toond, dat er sterke afwijkingen bestaan van de aangenomen regelmatige sterrenverdelingen, door de aanwezigheid van plaatselijke verzamelingen, zoogenaamde sterrenwolken, waarvan in het sterrenbeeld „de Zwaan“ een voorbeeld te vinden is. Verder is het niet uitgesloten, dat onze zon tot zulk een sterrewolk behoort, waartoe dan de naast- bijzijnde sterren ook behooren. Ons Melkweg- systeem zou dan een verzameling van hooger orde kunnen zijn, b.v. een verzameling van sterren- wolken. Of dit Melkwegstelsel weer deel uitmaakt van een hooger geordende verzameling is nog on- opgelost, al wordt dit ook vermoed.

J. M. SMORENBURG.

Dr de Wilde blijft ontkennen.

In „Koers Houden“ van 17 Juni l.l. geeft Dr W. J. de Wilde, predikant bij de Nederduitsch Hervormde Gemeente te 's Gravenhage, nader bescheid op mijn vraag: „Heeft Dr de Wilde naar luid van het Formulier van bevestiging zijn ambt aanvaard, waar blijft dan nu toch zijn waarheidsbesef, als hij zonder blikken of blozen ontkent, dat hij geroepen is om te regeeren, en loochent dit ooit te hebben beloofd?“

Het blijkt nu, gelijk trouwens vrijwel zeker was, dat deze confessioneele predikant inderdaad met het bekende Bevestigingsformulier is bevestigd.

Toch houdt hij vol: „ik ben niet geroepen om te regeeren; heb dat ook nooit beloofd“.

Dit nu noemde ik een publieke onwaarheid.

Volgens mijn opponent is daar echter geen sprake van.

Hield het bevestigingsformulier hem dan niet als zijn roeping o.m. voor: „de gemeente Gods in goede tucht en orde te houden en te regeeren op zulke manier als de Heere geordineerd heeft“?

Stellig!

Maar, zegt Dr de Wilde, ik alleen ben daartoe niet geroepen.

Alsof dit door mij beweerd was!

Volmondig geef ik hem toe, dat de regeermacht niet staat bij één persoon, maar bij de gezamen- lijke onderlingen.

Doch geroepen om te regeeren is óók Dr de Wilde. En door dit halsstarrig te blijven ontkennen, toont hij nu wel heel duidelijk dat het meest elementaire waarheidsbesef op dit punt bij hem zoek is geraakt.

Om den schijn te redden, durft hij dan nog be- weren, dat zijn gezegde een reactie was tegen de opvatting, alsof dominees het alleen te zeggen heb- ben. En dan volgt een hatelijkheid over wijlen Dr Kuyper. Maar mij dunkt, deze opmerking had een Hervormd predikant als Dr de Wilde nu maar liever in de pen moeten houden. Want het is juist de Nederlandsch Hervormde Synode geweest, die de regeering der Kerk aan de onderlingen ontnomen en in handen van „besturen“ gelegd heeft. Domi- nantie op en top!

Vervolgens herhaalt Dr de Wilde zijn ontkennen: „ik heb het ook nooit beloofd. Ook niet bij mijn bevestiging in den Haag“.

Dat hij daar en elders, als in de tegenwoordig- heid Gods, met de plechtige betuiging: „Ja ik, van ganser harte, publiekelijk heeft beloofd de gemeente naar Gods Woord te regeeren, durft hij dus andermaal brutaalweg loochenen.

Pascal kreeg bijna een beroerte als hij iemand hoorde liegen. En het zou zeker niet voor de fijn- gevoeligheid van onzen waarheidszin pleiten, als wij deze verkrachting der waarheid niet als grove leugen signaleerden.

Hier breekt mijn klomp, zou het volk zeggen.

Maar het is erger: hier breekt mijn geloof aan de goede trouw van mijn opponent....

Listig verdonkeremaant Dr de Wilde dan verder de kwestie, waarom het gaat, door er een andere voor in de plaats te schuiven; deze n.l. dat hij de derde vraag in het Bevestigingsformulier o.m. van den Dienaar des Woords ook de belofte wordt af- geveerd, dat hij zich onderwerpen zal aan de kerke-

lijke vermaning, volgens de gemeene ordening der kerken, indien hij zich in leer of leven kwam te misgaan.

Dat met die „gemeene ordening der kerken“ oor- spronkelijk bedoeld werd de aloude Gereformeerde Kerkenorde, is Dr de Wilde niet onbekend. „Maar“, zegt hij, „waar de Hervormde Kerk een andere ordening gekregen had, waaraan ik mij zou onder- werpen, hetgeen ik beloofde toen ik de pro- ponentsformule ondertekende („metop- volging van haar verordeningen“), daar kon ik toen niet bedoelen, zonder mijn geweten geweld aan te doen, de proponentbelofte te niet te doen. De be- vestigingsformulieren stammen uit den tijd vóór 1816. En niemand verbeeldt zich, dat hij nu, in de Hervormde Kerk, zich gebonden heeft aan wat vóór 1816 bestond“.

In het oog van onzen scribent is het voorlezen van het bevestigingsformulier dus maar een wassen neus. De proponentformule is de strop om den hals van alle predikanten in de Hervormde Kerk; daarmee zijn ze gebonden aan de synodale verorde- ningen. Wat ze later volgens het Bevestigingsfor- mulier beloven is slechts franje aan dien synodalen strop.

Op het stuk van de proponentformule is Dr de Wilde dan ook o zoo consciëntieus. Zijn geweten verbiedt hem de proponentbelofte te niet te doen. Hij heeft zich aan de reglementen gebonden. En dan schrijft hij in het nummer van 21 Mei aan het adres van de mannen der Doleantie: „Wil ik dien band losmaken, best, maar dan mag ik niet meer in die kerk blijven. De meest nette manier is dan om beleefd afscheid te nemen en niet eerst binnens- huis de regels opzettelijk, natuurlijk met beroep op Gods Woord, met voeten te treden!“

Daarbij vergeet hij echter, dat tot de synodale verordeningen, die hij moet opvolgen, ook behoort de handhaving der leer, die in de Drie Formulie- ren van Eenigheid en in de Liturgische Formulieren vervat is; dus óók getrouwheid in het ambt van de regeering der kerk, gelijk genoemde Formulieren dat duidelijk omschrijven.

Artikel 11 van het Algemeen Reglement bevestigt dit, door in de eerste plaats de handhaving der leer en daarna pas de bewaring van orde en een- dracht te eischen van allen, die in onderscheidene betrekkingen met het kerkelijk bestuur belast zijn. „De leer“ is dan ook het wezenlijke; „orde en een- dracht“ zijn slechts het bijkomstige. Bij tegenstrijdige eischen moet vanzelf het bijkomstige wijken voor het wezenlijke.

Als hoofddoel toch stelt Art. 11 „de zorg voor de belangen zoo van de Christelijke Kerk in het algemeen als van de Hervormde Kerk in het bij- zonder“. Waaraan nu is de Christelijke Kerk in het algemeen kenbaar? Immers aan de leer, de Christe- lijke Belijdenis. En zoo is dan de Hervormde Kerk kenbaar aan haar kenmerkend-gereformeerde Be- lijdenisschriften, waartoe ook de leerstukken over de Kerk en hare regeering behooren. En alleen wie zijn ambt ook in deze trouw vervult, zoekt het waar- achtig geestelijk belang van de Hervormde Kerk.

Door dus ook in dit opzicht te doen wat de Heere geboden heeft, zou Dr de Wilde pas in den rechten vollen zin getrouw zijn aan de ambtsbelof- ten, zoowel bij zijn toelating tot het ambt, als bij zijn bevestiging in het ambt afgelegd.

Trouwens, gehoorzaamheid aan Gods Woord en de Reglementen, kan de Hervormde Kerk alleen vragen op grond (of onder voorgeven), dat beide overeenstemmen. Waar zich echter verschil voor- doet tusschen menschelijke verordeningen en Gods Woord, geldt ook voor Dr de Wilde, dat men Gode meer gehoorzamen moet dan den menschen. Dan eischt de gehoorzaamheid aan God zelf, ver- breking van elken band, die tegen Gods Woord in- gaat. Dan gebiedt de trouw aan zijn ambtsbelofte Dr de Wilde om ongehoorzaam te zijn aan de Reglementen. En wanneer de Hervormde Kerk hem daarom schorste en afzette, zou zij, naar haar eigen belijdenis, daardoor blijken tot „valsche kerk“ te worden, gelijk immers in Artikel 29 der Neder- landsche Geloofsbelijdenis staat: „Aangaande de valsche Kerk, die schrijft zich en hare verordeningen meer macht en gezag toe dan het Woord van God, en wil zich aan het juk van Christus niet onderwerpen: zij vervolgt degenen, die heilig- lijk leven naar het Woord van God, en die haar bestraffen over haar gebreken“.

Nu zou men meenen, dat althans een confes- sioneel predikant als Dr de Wilde méér ernst maakte met het wezenlijke dan met het bijkomstige belang der Hervormde Kerk. Maar neen, het is juist om- gekeerd. Over zijn belofte, dat hij de Kerk zal regeeren naar den eisch van Gods Woord, be- kommert hij zich zóó weinig, dat hij in ergerlijke onbeschaamdheid zelfs ontkent ze ooit te hebben afgelegd. Maar van zijn belofte, om zich te onder- werpen aan de kerkelijke verordeningen, maakt hij een gewetenszaak. Vandaar, dat hij bij botsing van plichten, n.l. als de Synode het Woord Gods krachteloos maakt door haar menschelijke inzettingen, zich tegen Gods gebod in onderwerpt aan kerkelijke verordeningen, waarvan hij zelf erkent, dat zij hem in menig opzicht verhinde- ren zijn ambt uit te oefenen, zooals het behoort, maar hem niet verhinderen Gods Woord te verkondigen.

Habemus reum confitentem! Hier geeft onze op- ponent in een onbewaakt oogenblik nu, ingewikkeld, zelf toe, wat hij tegen beter weten in tot tweemaal toe ontkend heeft, n.l. dat zijn ambtsbelofte inhield om de Gemeente niet slechts Gods Woord te ver- kondigen, maar haar ook naar Gods Woord te re- geeren. Dat toch is het eenige wat de synodale organisatie hem belet.

Intusschen sust hij zijn consciëntie aanstands- weer met de gedachte, dat de verkondiging des Woords ook regeering is. Want, zegt hij, waar het Woord des Konings is, daar is heerschappij.

Ongetwijfeld! Echter heeft het Woord des Konings geen heerschappij, waar zijn Koningschap niet er- kend wordt, en menschelijke inzettingen verhinde- ren wat God bevolen heeft. Dat is menschenheer- schappij over het erfdeel des Heeren. Dat is het anti-christelijke karakter van de Synode der Her- vormde Kerk in haar reglementairen samenstel.

Waarom dan toch stelt Dr de Wilde Gods Woord niet in de plaats van die menschelijke verordening- en? Zeker, dan werd hij afgezet door de regle- menten. Maar niet door den Heere. Veeleer werd hij dan eerst een getrouw Dienaar van Koning Jezus.

Dr de Wilde antwoordt: „De Hervormde Kerk is heel erg ziek, maar dood is ze nog niet. Het Woord is er nog, dat is de ziel, en dus is ze nog niet ontzield! En dat Woord zegt ons ook, dat we de oordeelen en gerichten Gods hebben te dragen, bid- dend om en wakend in Gods weg voor herstel der Kerk“.

Nu moet een oordeel des lijdens ongetwijfeld met stille onderwerping en verootmoediging worden ge- dragen. Maar God, die heilig is, geeft nimmer een vrijbrief tot voortzondigen. Indien de zonde ons waarlijk een lijden geworden is door Gods ontdek- kende genade, zal het ons ook onmogelijk zijn in die zonde te blijven leven.

En wat het herstel der kranke Kerk betreft: In- derdaad, de Hervormde Kerk is heel erg ziek. Ze is melaatsch van leugen. Maar dan is ook de eerste eisch tot haar herstel haar op te heffen uit den draaikolk van leugen, waarin ze wegzonk.

Dat Dr de Wilde dan eindelijk eens ophoude, nog langer de waarheid te bemantelen.

Die waarheid onthulde Dr Hoedemaker op 20 December 1886 te Sneek, toen hij uitriep: „Gij buigt u voor den Antichrist. Totdat ge u vrijmaakt, ligt ge geknielt voor de Synode met den strop om den hals!“

Anders vrees ik, dat ook Dr de Wilde zal komen in die positie, die Dr Hoedemaker in „Machtsver- toon of Wettig Gezag“ aldus heeft geteekend: „Men catechiseert, men doopt, men preekt, men stemt als te voren. Offers worden gebracht op het erf, dat het broederbloed heeft ingedronken. Vrome wor- den worden gesproken, waardoor, tenzij God het verhoede, zelfs „de uitverkorenen zouden worden misleid“. Maar het licht der waarheid gaat onder. De glans wordt schemering, de schemering stik- donkere nacht. — Gij hebt stilzwijgend een voor- waarde aanvaard, die, hoe gij haar ook noemt of verbloemt, niets anders behelst, dan dat gij uw Heer openlijk zult verloochenen“.

RULLMANN.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Al weer vergaderingen.

De vraag wordt zoo hier en daar wel gesteld, of we voor onze schoolzaken niet te veel vergade- ren: daar gaat maar een massa tijd en vooral veel geld mee heen. Aan de menschen, die met zulke twijfelzieke vragen voor den dag komen, ver- zoek ik wel eens, zich in te denken, hoe ons school- wezen zich zou ontwikkeld hebben zonder de sa- menkomsten van onze mannen, die uit verschil- lende deelen van het land samenkomen en nauw- gezet de belangen van het onderwijs overwegen. De geheele ontwikkeling van het vrije onderwijs in Nederland staat daarmee in het nauwste ver- band. Waar de zaken van boven af geregeld wor- den, waar het onderwijs een tak van staatsdienst is, kan het volk maar afwachten. Waar evenwel de school in nauw contact met het gezin gezet is, daar moet ook de invloed van de ouders tot zijn recht kunnen komen. En dat kan op de vergaderingen, die gehouden worden door de ouders op onze kleinste dorpen, waar de belangen van onze kleine scholen worden behartigd, tot op de groote Jaar- vergaderingen, waar de organisaties samenkomen en jaar de zaken in breede trekken worden be- sproken. 'k Heb zoo het idee, dat de vergaderingen op de dorpen en in de steden, waar de eigenlijke schoolvereenigingen samenkomen, nog te weinig bezocht worden. Daar moet eigenlijk allereerst en allermeeest de polsslag gevoeld worden van het mee- leven der ouders met de school. Van daaruit gaan de afgevaardigden naar de meerdere vergaderingen in het Gewest en in het Land. Zoo komen we tot onze vergaderingen van Unie en Schoolraad, van Chr. Nationaal Schoolonderwijs, Geref. Schoolver- band en Chr. Volksonderwijs.

Wanneer rein arbeid functioneert organisatie kinderen. De laatste nu Van die oue voor de Ch elke school dat de be- maken.

Ik wou r- ringen, die zilveren jub- van het fee- bestaan va- wijs, van- voor Chr- omdat de- gen uitvoer- wou ik zeg- onze Chris- waren daar- achtting me- dankt in s- eere, die- van Overhe- bestuur va- op het Sta- Ook de- Op de eer- belangrijk- en het ant- Prof. Ruig- Het was- kon uitspr- menigeen- propagand- Chr. Schoo- debaters re- spreken. R- rustig, zak- zeer duidel- lijk van on- voelsargum- nood aan- van velerl- vlakkege- de vrede- Het twee- den heer- midden va- komt de n- het heeft- laat het m- die houdin- ven, het k- den, tot e- gebeuren- beuren, m- De heer- invloed v- woonlijk g- gezin en- middag pl- van de sc- school wo- het leven- om past o- we er de- dankbaar- menige sc- gezinsleve- moet gew- op het ge- het overd- de kinder- schooltijd- den gema- Te veel- Opnieuw- de school- vreugd m- onderwijz- en helpt- gedenkdag- waaruit d- Rijk en- waard. ds- in toepas- bij varen- geven, da- Gr.

Op de eer- belangrijk- en het ant- Prof. Ruig-

Het was- kon uitspr- menigeen- propagand- Chr. Schoo- debaters re- spreken. R- rustig, zak- zeer duidel- lijk van on- voelsargum- nood aan- van velerl- vlakkege- de vrede-

Het twee- den heer- midden va- komt de n- het heeft- laat het m- die houdin- ven, het k- den, tot e- gebeuren- beuren, m-

De heer- invloed v- woonlijk g- gezin en- middag pl- van de sc- school wo- het leven-

om past o- we er de- dankbaar- menige sc- gezinsleve- moet gew- op het ge- het overd- de kinder- schooltijd- den gema- Te veel-

Opnieuw- de school- vreugd m- onderwijz- en helpt- gedenkdag- waaruit d-

Rijk en- waard. ds- in toepas- bij varen- geven, da- Gr.

Gr.

Aan de- king een- Traktaat- Ons zij- als we z- anderen, nodig h- Er bes-

geeft onze op-
nu, ingewikkeld,
a tot tweemaal
tsbelofte inhield
Woord te ver-
ls Woord te re-
at de synodale

entie aanstonds
erkondiging des
gt hij, waar het
schappij.

oord des Konings
gschap niet er-
ingen verhiende
menschenheer-
ren. Dat is het
ynode der Her-
en samenstel.
lde Gods Woord
lijke verordenin-
door de regle-
Veeler werd
ar van Koning

vormde Kerk is
niet. Het Woord
is ze nog niet
ook, dat we de
i te dragen, bid-
voor herstel der

ongetwijfeld met
ging worden ge-
eft nimmer een
de zonde ons
or Gods ontdek-
mogelijk zijn in

Kerk betreft: In-
eel erg ziek. Ze
is ook de eerste
heffen uit den
vegzonk.

eens ophoude,
elen.

demaker op 20
itriep: „Gij buigt
a vrijmaakt, ligt
en strop om den

Nilde zal komen
in „Machtsver-
geteekend: „Men
ekt, men stemt
op het erf, dat
n. Vrome woor-
tenzij God het
zouden worden
heid gaat onder
schemering stik-
gend een voor-
r ook noemt of
dan dat gij uw
henen”.

RULLMANN.

EN-
RWUS

en.

ar wel gesteld,
te veel vergade-
tijd en vooral
aschen, die met
dag komen, ver-
hoe ons school-
n zonder de sa-
lie uit verschil-
lomen en nauw-
wijs overwegen.
vrije onderwijs
et nauwste ver-
af geregeld wor-
staatsdienst is,
aar evenwel de
in gezet is, daar
rs tot zijn recht
e vergaderingen,
ouders op onze
van onze kleine
de groote Jaar-
les samenkomen
ken worden be-
le vergaderingen
aar de eigenlijke
nog te weinig
lijk allereerst
len van het mee-
aan daaruit gaan
re vergaderingen
o komen we tot
Schoolraad, van
ieref. Schoolver-

Wanneer deze vereenigen ieder op eigen ter-
rein arbeiden en in haar onderafdeelingen goed
functioneeren is niet noodig, dat er nog een aparte
organisatie komt van de ouders onzer schoolgaande
kinderen. Daar had de heer Lens het over in het
laatste nummer van „De School met den Bijbel”.
Van die ouders zou dan de voortgaande propaganda
voor de Chr. School moeten uitgaan. Mij dunkt, als
elke school haar ouders goed doet meeleven, dan is
dat de beste manier om overal propaganda te
maken.

Ik wou nu nog iets zeggen over enkele vergade-
ringen, die we weer achter de rug hebben. Van het
zilveren jubileum van Gereformeerd Schoolverband,
van het feest ter gelegenheid van het veertig-jarig
bestaan van de Vereeniging van Chr. Volksonder-
wijs, van de Jaarvergadering van de Vereeniging
voor Chr. Nat. Schoolonderwijs zwijg ik nu maar,
omdat de bladen van die goedgeslaagde vergaderin-
gen uitvoerige verslagen hebben gegeven. Iets meer
wou ik zeggen van de Pinkstervergaderingen van
onze Christelijke onderwijzers in Hilversum. Dat
waren daar goede dagen. Wie de smaadt en de min-
achting mee doorgemaakt heeft van vroeger dagen,
dankt in stilte zijn God voor de genade en de
eere, die nu aan ons Christelijk Onderwijs, ook
van Overheidswege, wordt bewezen. Het Gemeente-
bestuur van Hilversum ontving het Hoofdbestuur
op het Stadhuis en noodde het aan een noemenmaal.

Ook de vergaderingen zelf waren verkwikkend.
Op de eerste samenkomst kwam een bij uitstek
belangrijk onderwerp aan de orde: „De Chr. School
en het anti-militarisme”. Het werd ingeleid door
Prof. Rutgers van Amsterdam.

Het was noodig, dat men zich over dat punt eens
kon uitspreken. Door het geval-Schurer kwam bij
menigeen de vraag boven: Hoe staat het met de
propaganda voor het anti-militarisme toch in de
Chr. School? De voorzitter kon gelukkig aan de
debaters ruime gelegenheid bieden, om zich uit te
spreken. En Prof. Rutgers had gelegenheid om
rustig, zakelijk van antwoord te dienen. 't Werd
zeer duidelijk, dat wij allen de oorlog zoo ver moge-
lijk van onze grenzen willen houden, maar dat ge-
voelsargumenten niet beslissend zijn, wanneer de
nood aan de man komt. Het onverantwoordelijke
van velerlei propaganda op dit gebied, het opper-
vlakkige en ondoordachte van vele predikers van
de vrede kwam duidelijk uit.

Het tweede onderwerp over afleidbaarheid, door
den heer Van Aalten ingeleid, plaatste ons weer te
midden van de schoolpraktijk. Bij vele paedagogen
komt de neiging op, het kind maar te laten gaan;
het heeft zijn aandacht bij iets anders, het is moe,
laat het nu maar. Duidelijk kwam het funeste van
die houding aan het licht. Wij moeten het aandur-
ven, het kind te dwingen tot luisteren, tot arbe-
den, tot een opgegeven taak. Natuurlijk, het moet
gebeuren met tact, maar het moet dan toch ge-
beuren, men moet het durven.

De heer Stermerding van Rotterdam sprak over de
invloed van de Chr. School op het gezin. Ge-
woonlijk gaat het over de omgekeerde verhouding:
gezin en school. Maar de spreker van de laatste
middag plaatste ons voor de vraag, of de invloed
van de school op het gezin altijd wel goed is. De
school wordt een groote macht in de wereld, is in
het leven van ieder kind een groote macht. Daar-
om past ons ook in dezen gedurig bezinning. Gaan
we er de goede kant mee uit? En dan valt met
dankbaarheid te constateeren, dat de invloed van
menige school, van vele Chr. onderwijzers op het
gezinleven een gezegende is. Maar zeer zorgvuldig
moet gewaakt, dat de school geen inbreuk maakt
op het gezin. De spreker wees nog al scherp op
het overdreven huiswerk, dat op vele scholen aan
de kinderen wordt gegeven, wat soms in de derde
schooltijd weer in school onder toezicht moet wor-
den gemaakt, anders komt er niet veel van terecht.
Te veel boet de jeugd daar haar speeltijd bij in.

Opnieuw werd er de aandacht op gevestigd, dat
de school moet meeleven met het gezin. Leed en
vreugd moeten over en weer worden gedeeld. De
onderwijzer weet waar ziekte en nood heerscht
en helpt naar vermogen lenigen. Bij feestdagen
en gedenkdagen leeft hij ook mee met de gezinnen,
waaruit de school haar leerlingen betreft.

Rijk en heerlijk zijn onze beginselen. Ze zijn zoo
waard, dat wij er ons voor bejveren, ze in 't leven
in toepassing te brengen. Daar zullen we zelf wel
bij varen, dat zal ook onze arbeid meer klem
geven, daar zal onze God de eere van ontvangen.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Evangelisatie-lectuur.

Aan de Redactie werd toegezonden ter bespre-
king een serie traktaatjes van „Filippus”, ons eigen
Traktaatgenootschap.

Ons eigen. En daarvoor zijn we dankbaar. Want
als we zelf traktaatjes uitgeven, gaan we niet naar
anderen, om daar ons te verschaffen, wat we
noodig hebben.

Er bestaan in ons land tal van firma's, die

traktaatjes uitgeven, waaronder zeer goede zijn. Maar
al onze Evangelisatie-commissies geven natuurlijk
de voorkeur aan die van „Filippus”. Om ons eigen
traktaatgenootschap te steunen. En omdat we dan
zeker zijn, goede, Gereformeerde lectuur te hebben,
die we kunnen bieden aan hen, onder wie we
verspreiden. Want er wordt ook zooveel lectuur
gedrukt, die we niet mogen verspreiden, omdat
ze het Evangelie verbogen heeft en het niet door-
geeft zóó, als de Heere het heeft geopenbaard.

Daarom moeten steeds alle tractaten en boekjes,
die van niet-Gereformeerde uitgeverij komen, zorg-
vuldig worden gekeurd, om te zien, of ze het
Evangelie wel recht zeggen. Want wij hebben het
recht niet, het ook maar een beetje te vervor-
men naar onze smaak of naar de geest dezer
eeuw. Wij doen niets dan doorgeven, zonder iets
anders, zonder er iets bij te doen, of er iets
uit weg te laten.

Dat is het mooie van de uitgaven van „Filippus”.
Die behoeven we niet eerst door te lezen, om
na te gaan, of daar het Evangelie ook een weinig
is verbogen naar de moderne snit. Daarom kan
aan al onze Evangelisatie-commissies worden aan-
bevolen, de uitgaven van „Filippus” te nemen ter
verspreiding.

Dat geldt in het algemeen. Maar daarna heb
ik nóg iets te zeggen over de lectuur. De toege-
zonden serie heb ik vluchtig doorgelezen. Over
het algemeen met genoegen. Zoo, als het daar ge-
zegd wordt, zoo is het Evangelie. Uit dien hoofde
kan er geen bezwaar worden gemaakt.

Natuurlijk is de hier geboden lectuur door men-
schen geschreven, dat wil zeggen, dat iemand, die
kritiseeren wil, overal wel iets kan vinden, om er
aanmerking op te maken. Misschien wel in elk
traktaatje. Maar Nurusfiguren moeten dan ook maar
geen menschenwerk lezen.

En toch — Niet zonder opmerkingen kan deze
reeks terzijde worden gelegd. Er zijn heel goede,
goede, en minder goede bij. Over die laatste wil ik
iets zeggen. Niet, omdat het nu eenmaal tot de
taak van een recensent behoort, toch iets te zeg-
gen van wat hem toegezonden wordt. Maar om-
dat ik hier en daar een vlekje zie, waartegen ge-
waakt moet worden.

Dat geldt in de eerste plaats de taal. Voor ieder,
die schriftelijk of mondeling aan de moderne men-
schen het Evangelie wil brengen, geldt de strenge
eisch, dat hij het moet zeggen in de taal, die
die menschen verstaat.

In den regel wordt in deze traktaatjes daaraan
wel gedacht. Maar niet altijd. Onbegrijpelijk zijn de
uitdrukkingen, dat men moet „worden wederge-
boren” en „een nieuw hart ontvangen”. Dat ver-
stond vroeger een Joodsch theoloog zelfs niet,
toen Jezus er tot hem over sprak, maar de heden-
daagsche menschen verstaat er heelemaal niets van.

Verder lees ik, dat Christus was „door cere-
moniën in het O. T. afgebeeld”. Dat Hij „door de
vaderen van het Oude Verbond in het geloof aan-
schouwd” was. Wat denkt ge, lezer, dat de mo-
derne heiden, aan wie ge dergelijke traktaatjes
ter lezing geeft, zich wel voorstellen zal bij de
lezing ervan? Hij is gewoon aan afkortingen, omdat
we tegenwoordig geen tijd meer hebben, om wor-
den voluit te schrijven, maar wat O.T. beduiden
mag, weet hij niet. Van verbonden heeft hij al
z'n leven gehoord, maar wat het Oude Verbond is,
hij mocht zich daarvan eens een scheve voor-
stelling maken. Elders lees ik, dat men met Thomas
iets zegt — maar broeder, hij heeft van dien
Thomas nog nooit gehoord. Om maar niet nog te
spreken van het traktaatje over den moordenaar
aan het kruis, waar ik lees, dat „zijn collega...
voor eeuwig verloren ging”. Ja, dát zal de lezer
wel verstaan, wat een collega is, weet hij wel;
maar zal dat hem niet even doen schateren, en
al wat er overigens in dat zeer goede traktaatje
geschreven staat, voor hem verloren doen gaan?

Eindelijk heb ik nog een bezwaar betreffende
de inhoud van verschillende traktaatjes. Wat be-
doelen we met onze lectuur? Het Evangelie
te brengen aan die er buiten staan, die het mis-
schien niet eens meer bij name kennen. Niet het
bewerken van onze eigen menschen, om onder
hen propaganda te voeren voor een of ander Chris-
telijk doel. Die dat doet, slaat de bal glad mis.

En dat doen helaas sommige dezer traktaatjes.
Die handelen over de volgende onderwerpen:

„Wat doet gij voor „Filippus”?”

„Vergeet de wezen niet.”

„Aan de a.s. Militairen van Christelijken huize en
hun Ouders.”

„Vergeet de blinden niet.”

„Onze doofstomme kinderen.”

Dat zijn allemaal erg mooie en nuttige onderwer-
pen, die noodig eens moeten worden besproken
— maar niet in Evangelisatie-lectuur!

Hetwelk evenzoo geldt van het traktaatje „'t Is
toch eender, of je...” Want dat traktaatje be-
handelt allerlei vraagstukken der politiek! En op
dit terrein is dat contrabande! We komen niet met
politiek, als we het Evangelie brengen. Evenmin als
we fel kritiseeren het Socialisme of het Communis-
me. Kritiek daarop vind ik best en noodig — ter
plaatse, waar zulks behoort te geschieden, maar
niet in Evangelisatie-lectuur en niet in Evangeli-
satie-samenkomsten in een lokaal of in de open
lucht. Dat prikkelt verschillende hoorders. Men

schen, die anders met belangstelling zouden luis-
teren, gaan dan boos weg, en door zijn onver-
standige kritiek heeft zulk een schrijver of spre-
ker ditmaal de deur zelf dichtgegooid!

Wie spreekt of schrijft, moet dat zóó doen, dat
hij nooit kwelt of prikkelt. Ik weet van verschil-
lende openluchtsamenkomsten, waarvan Room-
schen e.a. zeiden, dat ze er gerust heen konden
gaan, omdat ze er nooit werden geprikkeld. Zóó
behoort het te zijn. En ook daarom is een traktaatje
over politiek niet alleen overbodig, maar scha-
delijk.

Eindelijk: een traktaatje mag nooit lange betoo-
gen en dogmatische redeneeringen houden, die be-
ginnen bij het Paradijs en eindigen na het door-
lopen van de heele geschiedenis in den hemel. Zoo
meende men het vroeger wel eens — maar die
methode is verkeerd. En daarom zijn er weer een
paar andere traktaatjes, die ik uit dien hoofde
niet al te goed geslaagd acht.

Deze beschouwing is wat lang en wat kritisch
geworden. Ik kan het niet helpen. Het had ook
wel anders gekund. Ik had ook kunnen zeggen,
dat ze allemaal zoo erg mooi zijn, enzoovoort. Maar
daarmee wordt onze Evangelisatie niet gediend.
En het gaat er toch niet om, dat we elkaars
arbeid steeds uit den treure prijzen, om dan maar
zoo nu en dan op verkeerde sporen voort te suk-
kelen. Het gaat om de zaak, om het werk, om
de arbeid voor het Koninkrijk.

Wie de schrijvers zijn, weet ik niet, en daarom
heb ik deze dingen eens openbaar gezegd, gelijk
ik noodig achtte voor het werk. Niet uit lust
tot kritiseeren. Veel liever had ik enkel lof ge-
had. Maar waardeering voor „Filippus” gaf me
dit in. En de hoop, dat traktaatjes-voor-Filippus-
schrijvers er eenige winst mee kunnen doen.

C. B.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweel te:
Treebeck: F. Dresselhuys te Oldeboorn en J. Snoey te 's-Grav-
venmoer.

Zuilen: cand. W. v. d. Bos te Nijkerk en cand. A. P.
Heiner te Gorinchem.

Beroepen te:
Bolsward: D. Zwart te Oudemirdum.

Gerkesklooster-Stroobos: W. L. Korfker te Barneveld.
Groningen (voor den Miss. dienst op Soemba): Cand. P. J.

Luyendijk te Den Haag.
Klundert: H. W. Engelkes te Wilnis.

Marum (Gr.): A. Adema te Opende (Gr.).
Slidrecht: S. Wesbank te Hoorn.

Aangenomen naar:
Diever: cand. J. W. de Jager te Putten (Gld.).

Helder (2e pred. pl.): Joh. Meynen te Zalk en Veecaten.
Zuidbroek: cand. Jac. Jonker te Werkendam.

Bedankt voor:
Genemuiden en Vrijhoeve-Capelle: cand. J. W. de Jager
te Putten (Gld.).

Nieuwendam: H. J. Jager te Jutrijp-Hommerts.

Afscheid van:
Borum: I. K. Wessels. Tekst: Ef. 3:20 en 21.

Nunspeet: R. de Jager. Tekst: 1 Petr. 5:10 en 11.
Pijnacker: A. de Bondt. Tekst: Hebr. 6:7 en 8.

Intrede te:
Gorredijk: cand. Jac. v. d. Staal. Tekst: Ex. 3:14b.

Sneek: H. Veldkamp. Tekst: Ezech. 12:27.

De ineenstemming te Bunschoten.
Naar we vernemen, zal de vereeniging der Geref. Kerken
te Bunschoten en Spakenburg A en B binnen korten tijd
een voldongen feit zijn. De acte van vereeniging is reeds
opgesteld en ligt voor de leden ter inzage, terwijl het des-
betreffend besluit reeds in beide kerken is afgekondigd.
„St.”

Adres.
Het adres der Geref. Kerk te Treebeck is thans: J. Hoekstra,
Hommertweg 49, aldaar.

Candidaten tot den H. Dienst.
De heer J. Kremer, beroepen predikant bij de Geref. Kerk
te Ede, is door de Classis Arnhem der Geref. Kerken
peremptoir geëxamineerd en met algemeene stemmen toe-
gelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten. De
heer Kremer is thans als hulprediker te Ede werkzaam.

— De heer J. A. Tiemens, cand. aan de Vrije Universiteit,
is door de Classis Arnhem der Geref. Kerken praeparatoir
geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar ver-
klaard. Hij is bereid des Zondags de Kerken te dienen en
zal na 1 Sept. een eventueel beroep gaarne in overweging
nemen. Zijn adres is Koningstraat 31, Arnhem.

— De heer G. J. Hoytema, cand. aan de Theol. School
te Kampen, heeft niet meer als adres: Tzum, maar: Aca-
demiestraat 15, Franeker.

Evangelisatie.
Zuiderzee-arbeid. Cand. P. Robbers te Amsterdam
is met ingang van 1 Juli door den Kerkeraad der Geref.
Kerk te Wieringen, in overleg met Classicale en Generale
deputaten, benoemd tot hulprediker voornamelijk voor den
geestelijken arbeid onder de Zuiderzee-arbeiders.

Curator Theol. School.
De Part. Synode van de Geref. Kerken van Zuid-Holland-
Zuid heeft benoemd tot curator der Theol. School te
Kampen in de plaats van Ds C. B. Bavinck, die met emeri-
taat gegaan is, Ds F. C. Meyster te Rotterdam en tot
diens secundus Ds W. W. Meynen te Dordrecht.

Leger-predikant.
Bij Kon. Besluit van 27 Juni is, met ingang van 1 Januari,
aan Ds F. G. Petersen, op zijn verzoek, op grond van zijn
leeftijd, eervol ontslag verleend als legerpredikant.

CHR. Geref. KERK.

Beroepen te:
Apeldoorn: A. H. Hilbers te Enschedé.

Bedankt voor:
Soestdijk: L. H. Beckamp te Meppel.

Intrede te:
Ulrum: Cand. L. Floor. Tekst: 2 Cor. 1:24.